

Rayat Shikshan Sanstha's

Annasaheb Awate Arts and Commerce College
Hutatma Babu Genu Science College
Manchar, Taluka Ambegaon, District Pune – 410503
Department of Political Science

Study Visit to Nagarpanchayat

Introduction

In the Indian democratic system, local self-government institutions hold a very significant position. At the village level, there is the Gram Panchayat, while at the urban level there are Nagar Panchayats and Municipal Corporations. These institutions function to fulfil the daily needs of citizens. When rural areas gradually develop into urban areas, a Nagar Panchayat is established in such places. Due to the 74th Constitutional Amendment Act (1992), Nagar Panchayats received constitutional status. As a result, local self-government institutions were granted more powers, responsibilities, and financial autonomy. On 12 th February 2026, the students of the Arts faculty from our college visited Manchar Nagar Panchayat as part of an educational study tour. Through this visit, we gained practical knowledge about the functioning, administration, financial system, and development activities of the Nagar Panchayat.

Objectives of the Study Visit

The main objectives behind organizing this study visit were as follows:

1. To understand the organizational structure of the Nagar Panchayat.
2. To learn about the functions of various departments.
3. To study the sources of income and expenditure system of the Nagar Panchayat.
4. To gather information about the basic facilities provided to citizens.
5. To examine local problems and the measures taken to solve them.
6. To understand public participation and transparency in administration.

Importance of the Nagar Panchayat Study Visit

The study visit to the Nagar Panchayat proved to be very useful for students. Through this visit, we were able to understand the structure, functioning, and powers of local self-government institutions in a practical manner. We learned how the administration fulfils the daily needs of citizens. We also developed a clear understanding of budgeting, taxation systems, development projects, and the implementation of government schemes. The visit helped us recognize the problems and challenges faced by the Nagar Panchayat. Moreover, this experience enhanced our social awareness, understanding of democratic values, and sense of responsible citizenship among students.

Photographs

Arts, Commerce & Nutrima Patel Girls Science College, Manchar

Observations During the Study Visit

During the study visit, the Chief Officer provided detailed information about the functioning and administrative system of the Nagar Panchayat. The Office Superintendent, Mr. Varad Thorat, explained the importance of various government schemes, administrative responsibilities, and departmental functions. While introducing the different departments, he elaborated on key aspects such as annual budgeting and financial planning, tax collection methods, water supply management, and the implementation of major government schemes including the Swachh Bharat Mission, Pradhan Mantri Awas Yojana, and Jal Jeevan Mission. The students also visited and observed the Accounts Department, Sanitation Department, and Water Supply Department to gain practical knowledge of their functioning. The administrative staff provided information regarding their respective duties and responsibilities.

During the visit, students clearly understood the working system of the Nagar Panchayat and realized the importance of local self-government institutions. They became aware of administrative responsibilities as well as the challenges faced by the institution. The students interacted with the Nagaradhyaksha (President), Up-Nagaradhyaksha (Vice-President), members, and the Secretary. All the members of the Nagar Panchayat responded positively and cooperated fully during the visit. The students also reviewed the various development works carried out through the Nagar Panchayat.

Outcomes of the Visit

1. Students understood how the Nagar Panchayat functions in practice.
2. Students learned about the historical background behind the establishment of the Nagar Panchayat and understood the role of citizens in local self-government.
3. Students realized the importance of the roles of the Nagaradhyaksha, Up-Nagaradhyaksha, and the Chief Officer/Commissioner.
4. Students gained information about various development schemes implemented through the Nagar Panchayat.

A total of 14 students participated in this study visit.

Head
Department of Political Science
Annasaheb Awate College, Manchar

रयत शिक्षण संस्थेचे,
अण्णासाहेब आवटे कला व वाणिज्य, हुतात्मा बाबू गेनू सायन्स
कॉलेज, मंचर, ता. आंबेगाव, जि. पुणे-४१०५०३
राज्यशास्त्र विभाग

नगरपंचायत अभ्यास भेट

प्रस्तावना :

भारतीय लोकशाही व्यवस्थेत स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अत्यंत महत्त्वाचे स्थान आहे. गावपातळीवर ग्रामपंचायत, शहर पातळीवर नगरपंचायत व महानगरपालिका अशा संस्था नागरिकांच्या दैनंदिन गरजा पूर्ण करण्यासाठी कार्य करतात. ग्रामीण भाग शहराकडे विकसित होत असताना त्या ठिकाणी नगरपंचायत स्थापन केली जाते. भारतीय संविधानातील ७४ व्या घटनादुरुस्ती (१९९२) मुळे नगरपंचायतींना घटनात्मक दर्जा प्राप्त झाला. त्यामुळे स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अधिक अधिकार, जबाबदाऱ्या आणि आर्थिक स्वायत्तता मिळाली. दिनांक १२ फेब्रुवारी २०२६ रोजी आमच्या महाविद्यालयातील कला शाखेच्या विद्यार्थ्यांनी मंचर नगरपंचायतीस अभ्यासभेट दिली. या भेटीमुळे नगरपंचायतीचे प्रत्यक्ष कार्य, प्रशासन, आर्थिक व्यवस्था आणि विकासकामांची माहिती मिळाली.

अभ्यासभेटीची उद्दिष्टे :

अभ्यासभेट आयोजित करण्यामागील प्रमुख उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे सांगता येतील.

१. नगरपंचायतीची संघटनात्मक रचना समजून घेणे.
२. विविध विभागांचे कार्य जाणून घेणे.
३. नगरपंचायतीच्या आर्थिक उत्पन्नाचे स्रोत व खर्च पद्धतीचा अभ्यास करणे.
४. नागरिकांना पुरवल्या जाणाऱ्या मूलभूत सुविधांची माहिती घेणे.
५. स्थानिक समस्यांचा व त्यावरील उपाययोजनांचा अभ्यास करणे.
६. लोकसहभाग व प्रशासनातील पारदर्शकता समजून घेणे.

नगरपंचायत अभ्यासभेटीचे महत्त्व :

नगरपंचायत अभ्यासभेट विद्यार्थ्यांसाठी अत्यंत उपयुक्त ठरते. या भेटीद्वारे स्थानिक स्वराज्य संस्थांची रचना, कार्यपद्धती आणि अधिकार प्रत्यक्ष समजतात. प्रशासन कशा प्रकारे नागरिकांच्या दैनंदिन गरजा पूर्ण करते याची माहिती मिळते. तसेच अंदाजपत्रक, करव्यवस्था, विकासकामे आणि शासकीय योजनांची अंमलबजावणी याबाबत स्पष्ट समज निर्माण होते. नगरपंचायतीसमोरील समस्या व आव्हाने लक्षात येतात. या भेटीमुळे विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक जाणीव, लोकशाही मूल्यांची समज आणि जबाबदार नागरिकत्वाची भावना विकसित होते.

छायाचित्रे

Manchar, Maharashtra, India

Manchar, Maharashtra, India

Manchar, Maharashtra, India

ग्रामपंचायत कार्यालय, मंचर
Manchar, Maharashtra, India

Manchar, Maharashtra, India

अभ्यासभेटीदरम्यानचे निरीक्षण

अभ्यासभेटीदरम्यान मुख्याधिकाऱ्यांनी नगरपंचायतीच्या कार्यपद्धतीबाबत सविस्तर माहिती दिली. तसेच कार्यालयीन अधीक्षक श्री.वरद थोरात साहेब यांनी विविध योजना, प्रशासकीय कार्य जबाबदाऱ्या यांचे महत्व सांगून विविध विभागांची माहिती देताना त्यांनी पुढील बाबी स्पष्ट केल्या त्यामध्ये प्रामुख्याने वार्षिक अंदाजपत्रक व आर्थिक नियोजन,कर वसुलीची पद्धत,जलपुरवठा व्यवस्थापन,स्वच्छ भारत अभियान अंतर्गत उपक्रम,प्रधानमंत्री आवास योजना, जल जीवन मिशन इत्यादी योजनांची अंमलबजावणी,लेखा विभाग, स्वच्छता विभाग व पाणीपुरवठा विभागाची प्रत्यक्ष पाहणी केली. प्रशासकीय कर्मचारीवर्गाने त्यांच्या जबाबदाऱ्यांबद्दल माहिती दिली.

सदर नगरपंचायत अभ्यास भेटीदरम्यान विद्यार्थ्यांना नगरपंचायतीची कार्यपद्धती समजली, स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे महत्त्व जाणवले आणि प्रशासनातील जबाबदाऱ्या व समस्या यांची जाणीव झाली. नगराध्यक्ष व उपनगराध्यक्ष, सदस्य व सचीव यांच्याशी संवाद साधला. नगरपंचायतीतील सर्व सदस्यांनी या भेटीला चांगला प्रतिसाद दिला. नगरपंचायतीच्या माध्यमातून कोणकोणते विकासकामे केली जातात. याचा आढावा घेतला.

भेटीचे परिणाम:

१. नगरपंचायतीचे प्रत्यक्षरित्या कामकाज कसा चालतो हे विद्यार्थ्यांना समजले.
२. विद्यार्थ्यांना नगरपंचायतीच्या स्थापनेमागची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी समजले व त्यामध्ये नागरिकाची भूमिका काय आहे हे समजले.
३. विद्यार्थ्यांना नगराध्यक्ष व उपनगराध्यक्ष तसेच आयुक्त यांची भूमिका किती महत्वाची आहे हे समजले.
४. विद्यार्थ्यांना नगरपंचायतीच्या माध्यमातून राबविलेल्या विविध विकास योजनांची माहिती मिळाली.

सदर अभ्यास भेटीत १४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

Head
Department of Political Science
Annasaheb Awate College, Manchar

Principal
Annasaheb Awate Arts, Commerce &
Hutatma Babu Genu Science College, Manchar

Rayat Shikshan Sanstha's

Annasaheb Awate Arts, Commerce and Hutatma Babu Genu Science College Manchar, Tal. Ambegaon, Dist Pune.

DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE

2025-26

Fild Visit Nagarpanchayat Manchar (SYBA)

Date : 12/02/2026

Sr No.	Class	Student Name	Snig
1	SYBA	LANGHI MAYA KISAN	Maya
2	SYBA	SUKRE KOMAL ROHIDAS	
3	SYBA	KARVANDE ANJALI RAJENDRA	A.R. Karwande
4	SYBA	THORAT PAYAL PANDURANG	Thorat
5	SYBA	DAROGA UDAYLAL KISHAN	U.K. Daroga
6	SYBA	SUPE PRATHMESH RAMDAS	
7	SYBA	HINGE GAURAV BABAJI	G.B. Hinge
8	SYBA	JOSHI RASIKA SANDIP	
9	SYBA	MARADE KSHITIJA DILIP	Kshitija
10	SYBA	KAROTE SANKET SHANTARAM	
11	SYBA	PINGALE MANISHA GORAKSH	M.G. Pingle
12	SYBA	KARGAL GANESH MARUTI	Ganesh
13	SYBA	KAROTE ADINATH DHAVALA	
14	SYBA	KAMTHE VAISHNAVI MOHAN	Vaishnavi

Head
Department of Political Science
Annasaheb Awate College, Manchar

ANNASAHEB AWATE COLLEGE ★ MANCHAR ★

Principal
Annasaheb Awate Art's, Commerce &
Hutatma Babu Genu Science College
Manchar, Tal.Ambegaon, Dist.Pune

Rayat Shikshan Sanstha's

Annasaheb Awate Arts, Commerce and Hutatma Babu Genu Science College Manchar, Tal. Ambegaon, Dist Pune.

DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE

2025-26

Fild Visit Nagarpanchayat Manchar (TYBA)

Date : 12/02/2026

Sr No.	Class	Student Name	
1	TYBA	BHANGARE SAPANA POPAT	
2	TYBA	GAWARI POONAM SURESH	
3	TYBA	JEKATE NIKHIL SANTOSH	
4	TYBA	KAVATE NIKITA EKNATH	
5	TYBA	ZADE DAYANAND NATHU	
6	TYBA	TAMBE ADESH ARUN	
7	TYBA	DAVANE AKSHAY SUBHASH	
8	TYBA	KATHE MOHAN LAXMAN	
9	TYBA	MADAKE APEKSHA BABAN	
10	T.Y.B.A	Totre Uttam Nandaram	
11	T.Y.B.A	Shind Tanishka Sitaram	

Head

Department of Political Science
Annasaheb Awate College, Manchar

ANNASAHEB AWATE COLLEGE MANCHAR

Principal
Annasaheb Awate Art's, Commerce &
Hutatma Babu Genu Science College
Manchar, Tal.Ambegaon, Dist.Pune